

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

c. 4. Fraternitatis tuæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

bus purgare, non solum seuere puniendi sunt, sed ab episcopali dignitate etiam remouendi, &c. ex communis. el. 1. §. volumus, de hereticis: ubi scriptum est ita: Si quis enim Episcopus super expurgando de sua diocesi heretica prauitatis fermento negligens fuerit, vel remissus: cum id certis indicij apparuerit, ab episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter substituatur idoneus, qui velit & possit hereticis confundere prauitatem. hec ibi.

Atque haec dicta esse volumus de illis, qui cum possunt prohibere, non prohibent; nam sunt qui quoad dogmas multis ex causis tamen prohibere desiderant, nihilominus non prohibent: vel quia a temporalibus dominis libere in hereticos animaduertere non permittuntur vel propter potentiam & multitudinem hereticorum, vel propter auaritia, quia ab hereticis eorum uel fautoribus pecunia corrupti abstinent ab eorum punitione, vel ob alias causas, quibus saepe succumbit humana fragilitas; quod cum contingerit, sciendum primo est, eos grauissime peccare, ac contrahere etiam heresis suspicionem maiorem uel minorem, pro qualitate impediendi & circumstantiis quam desunt in hereticos animaduertere.

Diximus breuiter de prelati ac magistratibus, quibus extirpandorum hereticorum cura imminet. de alijs nunc dicamus, quia textus praesens generaliter dicit reuocandos esse hereticos ab errore, & quamquam neminem excipiat ab hac obligatione reuocandi errantes in fide, nihilominus non equaliter ad omnes pertinet talis reuocatio. Omisiss ergo prelati, quibus (ut diximus) ex officio competit hereticos coercere, de alijs sit haec certa conclusio, Omnis Christianus sub pena excommunicationis debet hereticos denunciare. Hec conclusio est sancita per Gregorium Nonum extrauaganti quadam contra Patres, cuius initium est: Excommunicamus. & refertur inter litteras Apostolicas pro officio sancti inquisitionis, in qua ita habetur: Ita si quis hereticos scierit, uel aliquos occulta contenticula celebrantes, seu a communi conuersatione fidelium uita & moribus dissidentes, eos studeat indicare confessori suo, uel alij pro quem credat ad praesentem sui notitiam peruenire: alioquin excommunicationis pena percussatur. haec ibi. Et de hoc uide copiose per Joannem Roia in singularibus. fidei sing. 5.

Quod si queratur, an inheredo uerbis huius textus liceat priusquam denuncientur heretici, eos fratrem admonere, atque inducere ut ab erroribus desistant & resipiscant, & uideatur licere, cum textus id significare uideatur: qui alios cum potest, ab errore non reuocat. Sed per fraternam correctionem & admonitionem, uideatur posse reuocari: ea ergo erit premitenda. Rursus quia in delictis cum proceditur per denuntiationem, Euangelica, seu charitativa monitio praecedere debet. c. qualiter & quando. el. 2. de accusatio. c. licet Heli. de Simo. Postremo, quia Matth. c. 18. scriptum est: Si aut peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te & ipsum solum. Ceterum tutius est in crimine heresis non esse adhibendam correctionem fraternam antequam denuncientur heretici: sed ea omissa denunciari debent, de quo articulo dictum est plenius infra in hac 2. par. super c. qualiter, & quando.

Heretici an sint charitati admonendi priusquam denuncientur.

Episcopus negligens dicitur si hereticos purgare, deponendus est ab Episcopo par. Cause diuersae, cur episcopi quandoque in hereticos non animaduertunt.

Ad rationes uero proxime adductas uno uerbo potest responderi, eas non habere locum in crimine heresis; interim tamen uideri Simanicam de catho. instit. ci. 19. de denunciatione, & Joannem Roia tract. de heret. par. 2. assertione 3. & in singularibus fidei, sing. 5. nu. 21. uersi. Tertio ampliatur.

Postremo quamquam catholici omnes modo explicato teneantur hereticos ab erroribus reuocare, praesertim coercendo, & fideles reliqui denunciando: adhuc inter fideles potest considerari maior uel minor obligatio ad id faciendum, sicut ostendit Zanichinus tract. de heret. c. 5. nam quidam praeter generalem obligationem iuramento etiam promittunt & inquirere & indicare hereticos indicibus fidei, c. excommunicamus. §. ad iudicium. de heret. Hi uero grauius peccabunt & maiorem contrahent heresis suspicionem, si negligant, (sicut debent & promiserunt) hereticos denunciare. Illi autem qui non praesertim tale iuramentum ex defectu eius circumstantia, non censentur rei sicut priores, tamen non effugiant penas latis in eos, qui omiserint denunciare. de quo scripsimus copiose in hac 2. par. super q. 53.

Augustinus de fide catholica. Hereticus perseverans aeternaliter damnatur, cui nec prodest baptisimus, nec elemosyna, uel martirium, uel aliud quodcumque bonum, quo ad hoc ut consequatur uitam eternam.

C A P. III.

IRMISIME tene, & nullatenus dubites, omnem hereticum uel schismaticum, cum diabolo & angelis eius, aeterni ignis incendio participandum, nisi ante finem uitae, catholica fuerit incorporatus & redintegratus Ecclesiae (& post pauca.) Omni homini, qui Ecclesiae catholicae non tenet unitatem neque baptisimus, neque elemosyna, quantumlibet copiosa, neque mors pro nomine Christi suscepta, proficere poterit ad salutem.

Gregorius Anastasio Antiocheno. Damnato auctore, damnantur eius scripturae, & libri & opera.

C A P. IIII.

FRATERNITATIS tuae: & infra. Cum Caestius atque Pelagius, in Ephesina synodo sint damnati, quomodo poterunt illa capitula recipi, quorum damnantur auctores?

COMMENT. III.

FRaternitatis tuae. Desumptus textus ex Beato Gregorio lib. 7. epistola. 47. indictio. 2. regesi. integra clausula apud Gregorium ita habet: Fratertinitatis tuae scripta suscepisti, professionem fidei

Qualiter magis uel minus obligentur fideles ad denuntiandum hereticos.

Hoc habet S. Augustinus in libro de fide ad Petrum Diaconum, c. 19. refert Iuonem in Decreto par. 1. c. 39.

al. mancipium.

fidei recte seruantia; magnatque omnipotenti Deo gratias retuli. Et post multa ait: Præterea dum de sanctorum conciliorum custodia tua fraternitas loqueretur, sanctam Ephesinam synodum primam se custodire professa est: sed quia ex annotatione hæretici codicis, qui ad me ex regia urbe transmissus est, agnoui hoc, quod quedam capitula catholica cum hæreticis fuerant re prehensa, qui quidam illam Ephesinam primam synodum in eadem vrbe existimant, quæ quondam ab hæreticis traditur esse composita; omnino necesse est, vt chaitas vestra eandem synodum apud sanctam Alexandrinam atque Antiochenam ecclesiam requiras, & qualiter in veritate se habeat, inueniat: Vel si placet, hinc dirigimus, quæ ab antiquitate seruata in serinjs habebimus. Illa enim synodus, quæ sub primæ Ephesinæ imagine facta est, quedam in se oblata capitula aserit approbata quæ sunt Celestij atque Pelagij predicamenta. Et cum Celestius atque Pelagius in synodo sint damnati, quomodo poterant illa capitula recipi, quorum damnabatur auctores: Hactenus Gregorius Papa I. vnde constat primo in multis Decretalium exemplaribus perperam tribui in hoc cap. Gregorio nono. Rursus illud etiam patet tam hic, quam apud sanctum Gregorium in plerisque codicibus, præsertim impressis pro Celestio, corrupte legi, Celestinum; cum in manus scriptis Vaticanæ bibliothecæ constanter legatur vbi que Celestius non Celestinus.

Fuit Celestius Pelagij sectator, de quo sanctus Augustinus in libro de hæresibus, cap. 88. ait ita: Pelagianorum est hæresis hoc tempore omnium recentissima à Pelagio monacho exorta, quæ magistram Celestius sic secutus est, vt sectatores eorum Celestiani etiam nuncupentur. hæc Augustinus. Idem lib. 2. retractationum, c. 33. Celestinum vocat Pelagij discipulum.

Pelagij & Celestij dogmata valide cõfutauit, idem Augustinus libro de gratia Christi, & libro de peccato originali contra Pelagium & Celestinum, & multis alijs locis.

Pelagius & Celestius primum in Carthaginensi concilio, deinde in Mileuitano tempore sancti Augustini damnati sunt, quorum acta Innocentius I. Pontifex Romanus comprobauit, sicut constat ex epistolis horum conciliorum, & Innocentij Papæ super ea re hinc inde transmissis, quæ habentur in 2. tomo operum sancti Augustini, epistola 90. 91. 92. 93. & seq. item ex eiusdem Innocentij Papæ I. epistolis 25. 26. & 27. quibus rescribit episcopis Africani & Mileuitani concilij de hæresi Celestij & Pelagij, item in epistola 1. Celestini Papæ I. quæ ante acta concilij Ephesini circumsertur in 1. tomo conciliorum Surianæ editioni.

Rursus in concilio Ephesino Celestius damnatus est, dum ibi damnatur qui cum ipso senserint; nam quamuis synodi Ephesinæ hæbenda causa fuerit Nestorius Constantinopolitanus, Pelagianos quoque, siue Celestianos in ea fuisse damnatos, non est incertum.

Sane tomo 4. actorum concilij Ephesini, cap. 9. canone 1. dum illi damnantur, qui à concilio defecerunt,

rum, Celestij plena sit mentio, nam canone 1. ita scriptum est: Quia vero oportebat eos, qui ob aliquod ecclesiasticum, vel corporis impedimentum in regione, vel in ciuitate sua detenti, sacra synodo interesse nequiverunt, ea non ignorare, quæ de schilmatibus sunt definita: notum facimus vestrae sanctitudini, quod si prouincia cuiuspiam Metropolitanus a sacra & Oecumenica synodo deficiens, defectionis conciliabulo sese addiderit: vel postea quoque cum Celestio senserit, vel etiamnum sentit: huiusmodi contra prouinciam suam episcopos nihil omnino decernere posse, quod a sacra synodo ab omni communione ecclesiastica seclusus, nullius deinceps potestatis, aut auctoritatis existat. hæc ibi. Ex quibus consequitur vere dici in hoc c. quod interpretamur, Celestium & Pelagium in Ephesina synodo esse damnatos.

Item ex prædictis luce clarius constat non damnavi hic Celestinum & Pelagium Romanus Pontifex, (vt sapienter me etiam admonuit Illustrissimus Iulius Antonius Sanctiorum sanctæ Severinæ Cardinalis, vnus ex generalibus Inquisitoribus pietate insignis & eruditione) sed Celestinum & Pelagium, hæreticos, & propterea non potuisse commode & vere Ioannem Ananiam, Panormitanum, Felinum, Socinum, & alios, ex hoc textu notare, Papam posse in concilio damnari de hæresi; cum nullo pacto hinc possit id deduci.

Præterea quantum attinet ad intellectum verum huius capituli, obseruandum est ex sancto Gregorio lib. 5. epistolarum, indictione 14. epistola 14. cap. 114. & lib. 6. indictione 15. epistola 3. c. 195. ite ex epistola vnde sumptum est hoc c. in eis agi de quibusdam Pelagianorum dogmatibus falsis & hæreticis, quale est illud de Adam morte, non autem de libris seu capitulis catholicis, improbatis vel damnatis propter odium auctoris, nam per Celestij atque Pelagij predicamenta, ego venenosa illorum dogmata interpretor. Inde fit vt inspecto fonte, vnde sumitur hic textus, non possit ex eo plane deduci quod obseruant communiter doctores, videlicet damnato auctore, scripta eius censi damnata.

Ceterum cum hoc fragmentum ponatur sub titulo de hæreticis, non videbitur absurdum si dicamus ex eo non inepte colligi id generale axioma, sicut in simili diximus supra eod. tit. super c. Dubius.

Quamquam vero hinc non colligebatur aperte nihilominus tamen in se vera & secuta est hæc sententia, quod damnato auctore vel hæretico, eius quoque opera intelligantur esse damnata, vt latius ex sequentibus apparebit.

Admonet igitur hic locus, vt de libris prohibitis paulo latius disseram, cum tempora hæc hanc merito postulent tractationem: dicam autem summam certiora, & ea in primis, quæ ad Inquisitores spectare iure videntur.

De hac rescribunt ferè omnes interpretes vetustiores in hoc cap. fraternitatis. de hæret. & in cap. dānamus. de sum. Trin. & fid. Cath. & alijs vero uarijs locis. Zanchinus de hæret. c. 7. vbi Campegius idem Campegius ad Zanchinum. cap. 34. Repertorium & Umbertus Locatus verborum libri idem. Umbertus

Dama
store;
nus dā
rus.

Vetus Libri
lectio, e
corum
veritas
vtilia
nentes
dicend

Libri ha
corum,
relic rat
conferen
recipien

De libris
natis na
gendis
scriptis

bertus verbo, absolvere. *Alfonfus Castrus lib. 2. de iusta haeret. punit. capit. 15. 16. & 17. Conradus Brunus. lib. 6. de haeret. c. 6. & seq. Albertinus de agno. assertio. q. 12. & nu. 13. & seq. idem copiosius eodem tractatu. q. 28. Simancas de cath. insitu. tit. 38. idem in Enchyridio. tit. 36. Ioanes Roias sing. 224. Gondissalvus de haeret. q. 13. num. 19. pulchre Petrus Godofredus in l. damnato. C. de haeret. Carverius tractat. de haeret. nu. 125. & alij. quos libens omitto. Disservi copiose integro libro sexto de pœnis haeticorum, ex quibus omnibus sequentia breviter colligamus.*

Damnato auctore, libri eius damnantur.

Primum, damnato auctore tanquam haeretico libri eius damnati censentur. Ita colliguntur ex hoc c. omnes vetustiores interpretes, quibus recentiores maiori ex parte ad stipulantur: licet *Alfonfus lib. 2. cap. 17. de iusta. haeret. punit. dicat, illud c. non habere hanc sententiam: sed non est nunc audiendus. & ratio huius axiomatis est in promptu; quia plus nocent libri haeticorum, quam erronei, quam rectores ipsi, cum ad plures libri perveniunt: multo ergo magis cœseri debent cum auctoribus damnati. Quod axioma verum est, etiam si cum damnatur haeticus, de libris eius nominatim nihil caueatur: cum manifestum sit arbore damnata ob pestilentes fructus, ipsos etiã fructus interdici, ne venenum insillat; fructus vero doctrinarum haeticorum, in libris eorum in primis contineri exploratissimum est.*

Verum libri haeticorum, etiam si in hoc cap. fraternitatis, nu. 1. & ratio est, quoniam periculum est non leve, ne inter vitia haereses latent: cum haeticum mos sit bona multa docere, ut falsa facilius persuadeant: hinc Beatus Gregorius lib. 5. Moralium cap. 10. dicebat his verbis: Habent quippe hoc haetici proprium; ut malis bona permisceant, quatenus facile sensui audientis illudant: si enim semper prava dicerent, citius in sua pravitate cogniti, quod vellent minime persuaderent: rursus si semper recta sentirent, profecto haetici non fuissent: sed dum fallendi arte ad vtraque deseruiunt, & ex malis bona inveniunt, & ex bonis mala ut recipiantur, abscondunt, hæc ille. Idem docuit Leo eius nominis primus, & Vincentius Lyrinensis in libro adversus profanas haeresim novationes, & Turrecremata in c. sancta 15. dist. in. & Catharinus Politus in speculo haeticorum consideratione. 19. & Conradus Brunus lib. 6. de haeret. c. 6.

Libri haeticorum, neque rationi consentaneum recipiendi.

Denique praefatum axioma, ut damnato auctore opera simul damnata censentur, ita verum est, ut nullo modo recipi debeant, neque tanquam auctoritabilibus, neque tanquam rationabilibus; contra quam velint Ioan. And. Imola, Abbas & alij in d. c. d. namus. de sum. trinit. & Hostiensis in hoc c. fraternitatis num. 1. & Albertinus de agno. assertio. q. 12. nu. 13. & quidam alij. & ratio est: quoniam in dist. de haeticorum libri sunt damnati, & prohibiti sub pena excommunicationis per rescriptum Iulij III. quo incipit, Cum meditatio cordis. & rescriptum Pij IIII. incipiens, Dominici gregis. & bullam cœne Domini. cap. 1.

Quae quamvis ita se habeant, aliquando tamen

A immutantur: nam quotiens summus Pontifex in specie libros damnati auctoris permittit, tunc in specie legi possunt: ita notant & vere Doctores in d. cap. damnamus. de sum. trinit. & in cap. fraternitatis. de haeret. hinc videmus Origenis damnati multa opuscula legi, quoniam ea recipit Gelasius cap. sancta. 15. dist. vers. item Origenis. facit c. sane profertur. 24. quest. 2.

Libri damnatorum in specie pmiffi, legi possunt.

Iam hæc prohibitio de legendis haeticorum libris non comprehendit Inquisitores haeticæ pravitatis, nec eorum substitutos seu Vicarios, ut cauit idem Iulius III. in praefato rescripto: Cum meditatio in hæc verba: Nos praemissis occurrere, & Christi fidelium animarum saluti consulere cupientes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblate petitionis instantiam, sed de nostris certa scientia & matura deliberatione, omnes & singulas facultates & licentias legendi & tenendi libros Lutheranos, aut alios haeticos, seu de fide suspectos, quibusvis personis, cuiuscunque status gradus, ordinis, vel conditionis existetibus, etiam si episcopali, vel Archiepiscopali, aut alia maiori dignitate Ecclesiastica, seu seculari praeminentia praefulgeant: Inquisitoribus seu commissarijs, super haetica pravitate ab Apostolica sede pro tempore deputatis durante ipsa deputatione, duntaxat exceptis, & c. tenore praesentium reuocamus, & c.

Inquisitores libris damnatos legere possunt, non Episcopi.

Falluntur ergo Episcopi, qui existimant, perinde sibi, ac inquisitoribus damnatorum libros legere licere: non enim possunt nisi a summo Pontifice specialem habeant facultatem. Videntur tamen praescripti rescripti verba solum comprehendere Inquisitorum commissarios auctoritate Apostolica creatos, non eos quos sibi Inquisitores substituant. nam hi non videntur posse uti hoc privilegio, quod videtur posse alieni iuxta doctrinam Bartoli in l. filius. ff. de legationibus.

Qui committunt legere possunt damnatos libros.

Nihilominus tamen idem videtur dicendum de commissarijs ab Inquisitoribus ipsis constitutis, cui illi Apostolica auctoritate deputati videntur, eo ipso quod ab Apostolicis Inquisitoribus constituantur. Ad tollendam tamen hanc difficultatem prudenter mihi agere viderentur inquisitores, si cum creant sibi commissarios, expresse etiam declararent eis competere hanc facultatem legendi libros prohibitos.

Preterea, quamvis nonnullis videatur posse quælibet propria auctoritate libros damnatos comburere, vel aliter perdere, uni ad ipsum quocunque modo peruenierint: tutius tamen videtur Umberto verbos. libris, ut eos ad fidei indices deferat, ut etiam asseruit Campegius apud Zauchinum, cap. 7. Ceterum ego crederem, necessario inquisitoribus esse deferendos, nam in praefato rescripto Iulij III. ita scriptum extat: Inquisitoribus haetica pravitatis, in ciuitatibus, in quibus libri huiusmodi existunt, consignasse debeant realiter, & cum effectu.

Libri prohibiti Inquisitoribus deferantur, non propria auctoritate comburendi.

Monendi tamen sunt inquisitores, ut cum liber alicuius haetici damnati illis deferatur, interrogent deferentem unde illum habuerit, ne forte eo libro fuerit male usus, aut ab aliquo, qui timet prodimit-

habeat noscuntur: ita namque Dominus ait: Ex ore tuo iudicabo te, & ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. & paucis in teriectis: cōtra Theodorū & Origenem in facta quinta synodo accusator quidem nullus, sed tantummodo eorum conscriptione ad accusationem ipsorum & reprehensionem suffecisse noscuntur. hęc ille.

Hęc tamen dictum non putarem indistincte accipiendum: sed tunc cum auctor ex proposito hæresim ponit, eamque contra Catholicam fidem stabilire cōtendit: nam si quasi aliud agens proferat hæreticæ dictum, quod ex ignorantia potius quam malitia dixisse videatur, præsertim in rebus obscuris, quas nō facile quis explicite scire præsumitur, qualia sunt multa ad fidem spectantia, valde difficilia, verè non putaretur hæreticus, quod tunc maxime verum esset, cum vel generalem præmississet protestationem, vel alias vir catholicus & probus communi hominum existimatione haberetur.

Sed alter casus est nunc dilucidus, An videlicet is qui retinet sciens & volens librum vetitæ lectionis, ab alio tamen compositum, sit de hæresi suspectus habendus, & suspectum esse nullus dubitet: nam & iam olim id asseruit Guido Fulcodius, qui postea Clemens IIII. Papa creatus est, in consultationibus ad Inquisitores, quæ sūt. 1. in fine, quem pariter sequitur Archidiaconus sibi forte contrarius in eiquocunque verbo, credentes de heretico lib. 6. quod Py IIII. rescripto incipiente, Dominici gregis, apertius continetur, his verbis: Is quidem qui hæreticorum libros, vel cuiuslibet auctoris scripta, propter hæresim vel falsi dogmatis suspicionem damnata, legerit, habuerit, ipso iure in excommunicationis poenam incidat, eamque ob causam in eum tanquam de hæresi suspectum inquit, procedi liceat. hęc ibi.

An autem hæc suspicio sit levis, vehementis, aut violenta, non est à Papa expressum, Zanchonus tamen de heretico. c. 7. nu. 7. Repertorium & Verberis verbos, libris, vehementem suspensionem ex retentione damnatorum librorum oviri asseruervat. Ceterum verius est, causa hoc est, habita, ratione personarum & librorum prudentem inquisitorem oportere, an hæc suspicio levis, gravis, seu vehementis, aut violenta sit: nam quid si retinens tales libros peccatus est imperitus, qui eos nec intelligat, nec legere sciat: dices ne è uno vehementer suspecto non plures. Quare in hac re in ceteris iudicio opus est, & consilio peritorum: nam fieri quandoque potest, ut absque vlla hæresis, suspensione librorum damni penes aliquem reperiri possint, ut de imperito proxime dictum est: quod etiam locum habere potest in eo qui cum hereditate, vel mercibus accepit occultos, nec adhuc exsoluit: vel etiam si tales essent libri, qui licet ab hæreticis essent conscripti, nihil tamen contra fidem contineant: sed tantum quæ ad grammaticam, medicinam, vel similes profanas artes spectant: aut si is qui retinet, vir esset probatus, & iustus, à quo procul omnis malitia abesse putaretur, sicut de re furto sublata scripsit Bald. & Imola in l. si na. ff. de hered. institu. ea enim repetita apud homines bona fama, qui non sint soliti furari, non

facit eos præsumi fures, id simile in casu nostro sciendum non male scribit Albertinus trac. de agn. assertio. q. 28. nu. 25. & seq.

Ut ergo gradus suspicionum ex lectione librorum prohibitorum notari possint, præter qualitatem personarum legentium, sequentia considerare oportebit si inconsiderato legerit: si parum, & semel: si unum tantum librum: si reprehendenti & momenti non difficulter obtemperavit: si præsentavit inquisitori cum primò intellexit esse prohibendum si sollicito quaesivit absolutionem, & similia, quæ obediuntis & vere Christiani peccatoris sunt indicia: hæc enim nullam quandoque, aut saltem leuem suspensionem præferent.

At si advertens & sciens legerit: si totum, aut pluries legerit, si plures legerit: si reprehensus non facile nec statim obediit admonenti, si non presentavit, sed sciens retinuit absque facultate, si non quaesivit absolutionem, aut similia commiserit, aut quaesivit facere, quæ contumacis signa sunt animi, magnam, & vehementem contrahet suspensionem.

Quod si studiose legat, si totum & pluries, aut plures & pluries, si omnes passim legat & sine dellectu, si reprehensus tueri faciat, si inquirat, unde habere possit, aut curat sibi asportari, si non esse presentandos, aut comburendos contendat, si absolutionem contemnat, aut his similia faciat, aut facere omittat, in graviolem & maiorem incidet suspensionem.

Hęc igitur prudenter & diligenter investigabunt inquisitores, iuxta iniquumque suspicionis gradum, aut ab invare, aut purgare compellunt legentes, ceterasque salutares poenitentias iniungant, nunc minores, nunc maiores pro varia suspicionis & peccati delicti qualitate.

Illud non omitam, eum qui tales libros sciens prudensque retinet, posse aliquando dici hereticorum factorem, nam in concilio Constantiensi sessio. 15. tit. de sententia contra Joannem Hus, & de libris eius cavetur, Hęc sacrosancta synodus prorsus iubet per locorum ordinarios, tractatus & opuscula huiusmodi per censuram Ecclesiasticam, etiam si opus fuerit cum adfectione poenæ & favoris hæresis, diligenter inquiri, & repositos ignibus publice concremari. hęc ibi. Idem poenitus dicturum de sciens retinente, cuiuslibet alterius heresiarchæ damnatos libros.

Tamen si vero multis modis innocenciam suam ostendere possit, qui libros vetitos repertus est, habere eum tamen nullo modo tuebatur, si dicat se eos habere ad consultandum, contra quam sentiat. Gondifsalvus de heretico. q. 13. nu. 19. & Albertinus de agno. assertio. q. 28. nu. 8. & Pignolatius in additione ad singul. Romani 326. quorum doctrina hæreticis tunc non est. Pmbertus in opere iudiciali, verbo, absolvo nimum. 1. quoniam: ut paulo antea monimus sub anathemate omnibus præcipitur, ne sine speciali Pape facultate libros vetitos, lectionis retineant, aut legant.

Item qua poena sint plectendi, breviter est, dicendum: & iure quidem civili ultimo supplicio: affri iubentur, ut late tradit Simonicas de carb. institu. c. 38. num. 26. Sed hæc severitas a tribunali inquisitionis

non statim
est inquisitio
sunt in
olozam ab
ang

Qui libros
vetitos retinet
quando
que hæretico
rum fautor
dici potest.
aliquando
autem
inquisitio
est in
omnibus
autem
inquisitio
est in

Qua poena
plectendi qui
libros damna
tos retinent.

tionis longe abest, cum pœnâ sanguinis non irroget. Guido Fulcodius loco præcitato, & Archidiaco. in d. cap. 2. de heretic. purgationem talibus indicendâ admonet, quam interdum ex causa imponi, seu indi-
ci posse non ambigerem. Hoc sit certum, pœnitentiâ esse imponendam nunc acriorem, alias vero leuiorê pro qualitate & modo delicti & delinquentium. Nos aliquando post abiurationem ieiunia, orationes, & peregrinationes imponi vidimus. Cetera huc spectantia tradam infra in hac 2. par. super ca. nouerit. de sent. excom. & super q. 27. *14*

Iudæis non est permittendū, ut libros damnatos legant.

Postremo in fine huius commentarij admonebo, curandum esse diligenter, ne Iudæi libros illos audeant legere quos Christiana fides repudiat: nã eorum lectio vel illorum augetur impietas, vt magis in obstinata infidelitate animus indurescet, aut proculdubio eorum conuersio vel impeditur omnino, vel retardaretur, & difficilior redderetur; aut operam darent, vt illis lectis Christiani in hæreses & errores inciderent.

Quare prudētissime sanctissimus dominus Gregorius XIII. statuto quodam incipien. Antiqua Iudæorum. edito anno Domini 1581. Calen. Iunij, inter causas & casus ob quos inquisitores procedere possunt aduersus Iudæos, recensuit quoque hunc de quo agimus, in hæc verba: Si libros hæreticos vel Talmudicos, aut alios Iudæicos quomodolibet damnatos, aut alios prohibitos, tenuerit custoderit, vel diuulgauerit, vel in quacumque loca detulerit, aut ad eam rem operam suam accomodaauerit, subiacebit scilicet inquisitorum iudicio.

Recte itaque & pio iam olim in Hispania Erui-
gius rex, (quem alij Eringium appellant) in initio regni sui, id est, anno Domini. 681. vt ex Joāne Vaseo constat, inter leges Gothicas, quas à sancto Isidoro institutas recognouit, & nomine suo fecit euulgari. hanc quoque posuit de interdicenda Iudæis illorum librorum lectio, quos Christiana fides rejicit. Eius legis verba ex li. 12. legum Visigothorū tit. 3. l. 1. ita habent: Illis commodare lectionibus sensum, quibus fas non est præbere assensum, impietatis est potius, quam pietatis indicium. Et ideo si quis Iudæorum libros illos legerit, vel doctrinas attenderit, siue habitos in domo sua celauerit, in quibus male contra fidem Christi sentitur, & publice decaluetur, & centenorum flagellorum verberatione plectetur. Qui tamē cautionis vinculo alligabitur, ne vnquam talium libros, vel doctrinas apud se aut habere præsumat, aut attendere audeat: aut studijs meditandi assumat. Iam vero si post emissum placitum quodcumque tale repetere tentauerit, & decaluatus centenis flagellis subiaceat, & amissis rebus sub perpetui exilij conteretur erumna: vt quia iam secundo visus est erroris sui iterasse vestigium, penitenter illis res eorum deseruiant, quibus principali fuerint collatione cõcessa. Hæc & similia illi percipient, qui quemlibet infantium talia præsumpserint docere, i. vt doctor ipse iniquitatis in prima transgressionis fronte deprehensus, & centenis subijciatur decaluandus verberibus, & placiti sui polliceatur cautione se talia vterius neminem debere docere. Quod si primæ hu-

Eruij Regis lex de interdicenda Iudæis lectione librorum prohibitorum.

A ius sponsonis maculans fidem contingat illi, ea quæ abiecerat, repedare, omni eius facultate in principis potestate redacta ipse decaluatus, centenisque verberibus adiudicatus perpetuo erit exilio relegandus. Infantes tamen ipsi vel pueri tunc erunt à supradictis damnis atque verberibus alieni, si hanc perfidie doctrinam intra 10. annos ætati suæ positi meditasse fuerint nisi. Ceterum si post exemptos decem annos quisquis illorum talia attendere vel meditari præsumperit, superioris cõstitutionis damna vel verbera ordine superius adnotato sustineat. hæc Eruijus.

Quod autem de interdicenda Iudæis lectione librorum prohibitorum dictū est, idem quoque dicendum putamus ob easdem causas de alijs infidelibus si forte in terris catholicorum morarentur: nam neque istis concedenda esset talium librorum lectio. Quare nec permittendus esset Machometanus vt suum posset impune legere Alcoranum: aut alios, qui vel de stabilienda secta sua, vel de Christiana confutanda, vel de erroribus in eam inuehendis tractarent, aut alios quomodolibet prohibitos. Idem de Gentilibus seu Paganis sentio, quibus non esse concedendum, vt libros eos legerent, quibus eorum impietas vel foveretur, vel augetur, vel conuersio retardaretur; ac ne alios quidem quacumque ratione prohibitos.

Qua vero pœna plecti debeant infideles circa hæc delinquentes, cum non sit iure cautum, arbitrio inquisitorum relictum esse videtur, qualis pœna statuta esset per legem Eruij, verba legis indicant, quæ paulo ante retulimus. Pro qualitate ergo delicti & malitia delinquentis augenda est, vel minuenda pœna arbitrio prudentis iudicis sicut ex supradictis constat.

Ex concilio Africano.

D Episcopus heredem instituens hæreticum, consanguineum, vel extraneum, vel paganum, etiam post mortem excommunicatus nunciatur; hoc dicit secundum communem & veriore intellectum, & vt faciat ad titulum potest intelligi, quod ex hoc presumatur hæreticus.

C A P. V.

I quis episcopus heredes instituerit extraneos à consanguinitate sua, vel hæreticos etiam consanguineos aut Paganos petulerit: saltem post mortem ei anathema dicatur: atque eius nomen inter Dei sacerdotes nullo modo recitetur.

COMMENT. IIII.

a SI quis episcopus.] Desumptum ex concilio Africano, cap. 48. vbi verba paulo susus concipiuntur, vnde facilius colligitur sententia. ea desumpta vero ita habent: Item constitutum est, vt si quis episcopus heredes extraneos à consanguinitate sua, vel hæreticos etiam consanguineos, aut Paganos, Ecclesiæ prætulerit, saltem post mortem

tem